

De desastreuze slooppremie

Een schadelijke maatregel met een catastrofale gedachtegang

Door Mels de Zeeuw

De slooppremie wordt alom geroemd als het ideale middel om de crisis te bestrijden. Niet alleen redt het programma banen in de auto-industrie, het stimuleert ook de economie en het is goed voor het milieu. Het klinkt bijna te goed om waar te zijn. Zoals met elke vorm van goedbedoeld overheidsbeleid is dit ook zo. Sterker nog, het is een asociaal en economisch desastreus programma dat een indicatie is van het falen van politici om de huidige economische crisis aan te pakken.

De slooppremie is de regeling waarbij de overheid geld verstrekt aan mensen die een oude tweedehands auto inleveren en in ruil daarvoor een zuinigere, nieuwere auto aanschaffen. Mensen kunnen hier van 750 tot 1750 euro voor krijgen. De Nederlandse overheid heeft in totaal 65 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het programma. Niet enkel in Nederland is deze regeling ingevoerd, ook in onder andere Duitsland,

mijn gaat deze maatregel ten koste van productieve banen en het raakt de armste mensen in Nederland in de portemonnee.

Asociaal beleid

Het is ironisch hoe een zogenaamd ‘sociaal’ of links kabinet een maatregel doorvoert die juist de armste mensen in Nederland het hardst in de portemonnee treft. Dit is waarschijnlijk niet te wijten aan kwade bedoelingen aan de kant van het

markt halen van oude tweedehands auto’s vermindert het aanbod van deze auto’s. De wet van vraag en aanbod zorgt ervoor dat de prijs hierdoor omhoog gaat. Dit is niet enkel een theoretische wetmatigheid. Een onderzoek van CNN wees uit dat dit daadwerkelijk in de praktijk gebeurt:

“During the weeks the Clunkers program was in effect, buyers of the Toyota Corolla paid 29% closer to the full sticker price than before the program started, according to data from Edmunds.com. Prices were also higher on other popular models. Ford Escape prices were 13% closer to full sticker, and Ford Focus prices were 12% closer”

Het gevolg van de slooppremie is dat mensen meer moeten betalen voor hun tweedehands auto’s.

Frankrijk en de VS bestaan vergelijkbare maatregelen.

De reacties op de slooppremie zijn laaiend enthousiast: banengroei, stimulans van de economie in crisistijd én goed voor het milieu. Wanneer echter beter naar de gevolgen van de slooppremie wordt gekeken valt dit rooskleurige plaatje al snel uit elkaar. De regeling is niet alleen schadelijk voor de economie en economische groei, op lange ter-

kabinet, maar eerder aan een onvermogen de indirecte effecten van eigen overheidsbeleid te bevatten. Vooral in een economische crisis lijkt dit onvermogen vaker de kop op te steken, omdat van politici verwacht wordt vooral ‘iets te doen’.

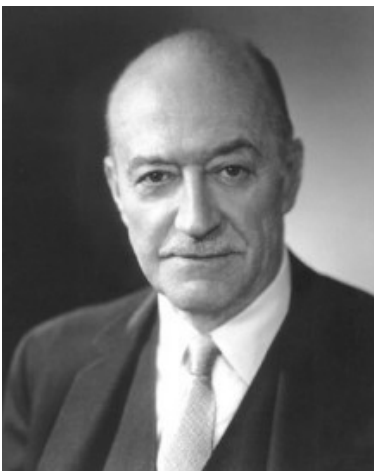
Het gevolg van de slooppremie is dat mensen meer moeten betalen voor hun tweedehands auto’s. Met het vernietigen en daarmee van de

De reden dat de armste mensen door deze regeling worden geraakt is dat het juist deze groep is die eerder een tweedehands auto aanschafte. Studenten of andere groepen mensen met een laag inkomen kunnen zich vaak alleen een oude tweedehands auto veroorloven. Het gevolg van de prijsstijgingen is dan ook dat deze financieel minst krachtige groep harder geraakt wordt dan mensen met een relatief hoog inkomen. Daar komt bij

dat het percentage van het totale inkomen dat armere mensen uitgeven aan tweedehands auto's hoger ligt dan dat van rijkere mensen. Ook zo worden armere mensen relatief harder geraakt. Juist in een ernstige economische crisis is het moeten betalen van hogere prijzen voor producten het meest rampzalige dat deze groep mensen kan gebeuren. Dit is verre van 'sociaal' beleid.

Het gebroken raam

Een andere reden om te pleiten voor het afschaffen van de slooppremie is het feit dat het niet een stimulans voor de economie vormt, maar juist een rem erop zet. Dit komt door de zogenaamde 'broken window fallacy'. De briljante econoom en journalist voor de New York Times Henry Hazlitt beschreef dit perfect. De broken

Henry Hazlitt

window fallacy is de gedachtegang dat als een voorbijganger een steen door een winkelruit gooit, dit goed is voor de economie omdat dit de winkeleigenaar dwingt geld uit te geven aan het repareren ervan. Als je er logisch over na denkt klinkt deze gedachtegang gek. Toch is dit wat veel van onze beleidsmakers

geloven. Voornamelijk sinds de jaren dertig, met de opkomst van Keynes, werd deze gedachtegang erg populair. Het probleem is dat dit catastrofale gevolgen heeft.

Eén van deze gevolgen is dat sommige mensen door deze redenering denken dat een tornado die een stad verwoest erg goed is voor de economie. Het levert immers een enorme stimulans op voor de

Helaas leidt de *broken window fallacy* tot het catastrofale idee dat oorlog een stimulans is voor de economie.

bouwindustrie. Deze gedachtegang klinkt misschien te bizar om waar te zijn, maar er zijn mensen die er echt zo over denken. Helaas leidt deze redenering tot het nog veel catastrofalere idee dat oorlog een stimulans is voor de economie. Al die verwoestingen en al die tanks en vliegtuigen die moeten worden gemaakt, zouden moeten zorgen voor een groei in de economie en een toename van het aantal mensen dat een baan heeft. Het is de broken window fallacy op een enorme en vernietigende schaal. De slooppremie valt precies binnen deze manier van denken. Oude auto's worden vernietigd en dat levert een stimulans op voor de auto-industrie en zo voor de gehele economie. Was het maar zo makkelijk.

Wat zou er gebeuren als dit idee op grote schaal door zou worden gevoerd? Stel dat de overheid mensen een flinke premie zou geven om hun huis kapot te maken en weer op te laten bouwen, of dat de overheid hele dorpen platlegt. Het zou ongetwijfeld een stimulans betekenen voor de bouwindustrie,

maar gelooft iemand serieus dat we daar als samenleving welvarender van worden?

Het is van belang om deze foute manier van redeneren tegen te gaan. Niet het minst omdat het catastrofale gevolgen kan hebben, zoals het goedpraten van oorlog. Henry Hazlitt deed dit briljant. Wat wordt vergeten in het verhaal van de steen door de winkelruit is dat de winkeleigenaar zijn geld ook

ergens anders aan uit had kunnen geven. Hij had er een mooi pak mee kunnen kopen, of een mooi paar schoenen. Omdat hij dit niet heeft kunnen doen, doordat hij zijn ruit moest vervangen, is de kleermaker of de schoenenfabriek werk misgelopen. De stimulans voor de ruitenmaker gaat ten koste van een andere sector van de economie. Er is dus helemaal geen welvaart bij gekomen. Er is geen sprake van een stimulans. De slooppremie is een typisch geval van een broken window fallacy. Het geldt dat nu uit wordt gegeven aan nieuwe auto's zorgt weliswaar voor een stimulans in de auto-industrie, maar het zorgt tegelijkertijd voor een verlies aan welvaart en werkgelegenheid in andere plekken in Nederland. Overigens heeft Nederland weinig autofabrieken, dus zal het weinig Nederlandse arbeiders ten goede komen.

Een negatieve stimulans

De reden dat de slooppremie juist negatief is voor onze welvaart, is dat de premie bestaat uit belastinggeld. De overheid kan op drie

manieren aan haar geld komen; belasting heffen, lenen of geld bijdrukken. Allen zorgen voor minder welvaart. Mensen hebben minder geld te besteden of te sparen, kunnen moeilijker aan investeringen voor hun bedrijven komen en moeten hogere prijzen in de winkels betalen. De 65 miljoen euro die de Nederlandse overheid uitgeeft aan dit programma betekent dus welvaartsverlies voor Nederland. De slooppremie zorgt ervoor dat geld wordt afgenomen van mensen die dit productief zouden besteden en dat dit gegeven wordt aan mensen die het onproductief besteden. Het gevolg is dat we er als land armer door zijn geworden.

Nu kan wellicht de conclusie getrokken worden dat dit programma goed is voor het milieu. Het gevolg is wel dat dit ten koste gaat van de economische welvaart van voornamelijk de armste mensen in Nederland. Hoe moreel juist is dat?

Daarnaast is het de vraag hoeveel milieuwinst het programma uiteindelijk oplevert. Is de productie van een nieuwe auto niet tevens milieuvriendelijk? En als dat zo is,

is dit dan minder milieuvriendelijk dan het door blijven rijden met een oude auto? Overigens moet zich ook afgevraagd worden hoe dringend het milieuprobleem daadwerkelijk is, en of dit opweegt tegen het feit dat het overheidsprogramma welvaartsvernietigend is.

Een gevaarlijke gedachtegang

Het grootste probleem van de slooppremie ligt echter niet in de hoeveelheid geld die over de balk wordt gesmeten met dit overheidsplan. Het is immers 'slechts' 65 miljoen euro op een totale begroting van meer dan 200 miljard. Het meest kwalijke feit is dat dit programma een indicatie is van de manier waarop onze politici en beleidsmakers denken. Het is de ideologie van Keynes, van actief overheidsbeleid om deze crisis te bestrijden, waar zij zich aan vastklampen.

Het is een gedachtegang die geen rekening houdt met indirecte effecten van overheidsbeleid maar enkel kijkt naar de korte termijn, zichtbare resultaten. Het is een gedachtegang met catastrofale resultaten.

De manier van denken van onze politici herinnert ons aan crisismaatregelen die genomen zijn in de jaren dertig om de grote depressie te bestrijden. In 1933 en 1934 zijn in de VS onder bevel van de toenmalige president Franklin Roosevelt zes miljoen varkens afgeslacht om de inkomsten voor boeren kunstmatig hoog te houden. Het betekende ongetwijfeld een stimulans voor de varkenshouders. De hongerlijdende, arme mensen in de VS hadden echter zeer weinig aan de gestegen prijzen van varkensvlees. Helaas is ook deze maatregel geen grap. Het is echt gebeurd.

Dit historische feit staat als een waarschuwing voor onze politici. Hun manier van denken kan tot desastreuze resultaten leiden, zeker in een economische crisis. Het is een waarschuwing die tot nu toe ongehoord bleef. Het onvermogen van onze politici om de onverwachte, kwalijke en indirecte effecten van overheidsbeleid te bevatten, leidt ertoe dat ons nog een moeilijke crisistijd te wachten staat. De desastreuze slooppremie is een pijnlijk voorbeeld van dit onvermogen. ■

Bronnen:

Burt Fulsom: New deal, raw deal: how FDR's economic legacy has damaged America

Henry Hazlitt: Economics in one lesson

Robert Murphy: The politically incorrect guide to capitalism

cnnmoney.com, 26 augustus 2009, After Cash for Clunkers, higher prices (http://money.cnn.com/2009/08/26/autos/clunker_price_rise/?postversion=2009082710)